

I. Bujan, M. Vugrinec: *Specifičnosti financiranja SME sektora u Hrvatskoj u odnosu na zemlje...*
Zbornik Veleučilišta u Rijeci, Vol. 2 (2014), No. 1, pp. 127-138

Ivana Bujan¹
Marija Vugrinec²

Stručni rad
UDK 658.14:334.012.63/64 (497.5)

SPECIFIČNOSTI FINANCIRANJA SME SEKTORA U HRVATSKOJ U ODNOSU NA ZEMLJE EUROPSKE UNIJE³

SAŽETAK

U ovome radu prikazani su načini klasifikacije SME sektora u Hrvatskoj u odnosu na zemlje Europske unije. Cilj istraživanja bio je utvrditi klasifikaciju SME sektora u Hrvatskoj u odnosu na zemlje EU-a. Kvalitativnim znanstvenim metodama indukcije i dedukcije utvrđeno je da se udio SME sektora u Hrvatskoj ne razlikuje od zemalja Europske unije. Tipični kriteriji klasifikacije kod većine zemalja su broj zaposlenih, veličina prihoda i aktive. Pregledom literature, a osobito istraživanja koja su provela državna tijela zadužena za SME sektor, utvrđeni su udjeli SME sektora u ukupnom gospodarstvu Hrvatske te je potom izvršena usporedba sa zemljama Europske unije. I u ovome dijelu istraživanja vidljivo je da se Hrvatska uklapa u europski prosjek. Na razini Europske unije udio SME sektora veći je od 90 %, a Hrvatska se s gotovo 98 % uklapa u navedeni prosjek. U radu se dolazi do specifičnog cilja, a to je utvrđivanje tipičnih izvora financiranja SME sektora. Temeljem cilja istraživanja postavljena je i hipoteza da se tipični izvori financiranja SME sektora u Hrvatskoj ne razlikuju od Europske unije. Hipoteza je dokazana metodama indukcije i dedukcije sekundarnih podataka. U posljednjem dijelu rada navode se rezultati istraživanja i specifični načini financiranja. Uz tipične oblike financiranja kao što su bankarski krediti i ostali zajmovi navode se i financijske potpore koje su odobrili fondovi Europske unije.

Ključne riječi: SME sektor, financiranje, bankarski krediti, mjere potpore

1. UVOD

U ovome radu prikazane su specifičnosti financiranja SME sektora, tj. sektora srednjih i malih poduzeća u Republici Hrvatskoj. Kratica SME definirana je u službenom glasniku Europske unije iz 2003. godine (EU SMEs in 2012: at the crossroads, 2012) te se koristi nadalje kao takva i u ovom radu. Na početku rada, analizom Hrvatskog zakonskog okvira utvrđeno je na koji način se razvrstavaju gospodarski subjekti te je izvršena komparacija s nekim drugim pravnim sustavima i načinima na koji oni klasificiraju gospodarske subjekte. Prema istraživanjima SME sektor čini više od 90 % udjela u ukupnom broju poduzeća u Hrvatskoj (Izvešće o malim i srednjim poduzećima u Hrvatskoj – 2012), a niti u drugim državama nije znatno drugačija situacija (Deželjin et al., 2002). Primjerice

¹ Univ. spec. philol., predavač, Međimursko veleučilište u Čakovcu, B. J. Jelačića 22a, Čakovec, Hrvatska.
E-mail: ibujan@mev.hr

² Bacc. oec., student.

³ Datum primitka rada: 29. 12. 2013.; datum prihvaćanja rada: 5. 5. 2014.

u Austriji, trend podupiranja SME sektora izuzetno je razvijen i ima dugu tradiciju (Škrtić, Mikić, 2011). U radu je izvršena usporedba SME sektora Hrvatske u odnosu na SME sektor Europske unije.

Kako je glavni cilj rada utvrđivanje tipičnih izvora financiranja SME sektora u Hrvatskoj i Europskoj uniji, postavljena je hipoteza da se tipični izvori financiranja SME sektora u Hrvatskoj ne razlikuju značajno od tipičnih izvora financiranja SME sektora u Europskoj uniji. Znanstvene metode korištene u ovome radu kako bi se dokazala hipoteza su metode indukcije i dedukcije sekundarnih izvora podataka. Polje interesa dokazivanja hipoteza u ovome radu ogleda se u dokazivanju važnosti SME sektora u zemljama Europske unije, ali isto tako i utvrđivanju stanja za Hrvatsku. U 2013. godini u Hrvatskoj su bili raspisani mnogi natječaji, ali i otvoreni programi poticanja poduzetništva u sklopu Ministarstva poduzetništva i obrta, poticanja SME sektora preko mjera Hrvatskog zavoda za zapošljavanje. Za Europsku uniju 2011. i 2012. bile su izuzetno zahtjevne godine upravo zbog ekonomskih uvjeta - dužničke krize, recesije s dvostrukim dnom za neke zemlje unutar Unije i slabog rasta čak i u razvijenijim dijelovima. SME sektor Europske unije usprkos krizi uspio je zadržati svoju čvrstu ulogu, a kada govorimo o brojevima, udio SME sektora u ukupnoj ekonomiji je 20,7 milijuna, tj. 98 % poduzeća s manje od 10 zaposlenika (*EU SMEs in 2012: at the crossroads, 2012*). Iz navedenih razloga istraživanja i analize financijskog stanja SME sektora nisu važna samo u znanstvenim i stručnim radovima nego su i od izuzetnog interesa za proučavanja od strane državnih tijela, financijskih institucija, udruženja itd. Europska unija posljednjih godina potiče mnoge programe razvoja poduzetništva te su ti programi upravo usmjereni na SME sektor. Nadalje će u radu biti spomenuti neki specifični programi financiranja.

Nakon uvodnog dijela i obrade kriterija za definiranje SME sektora prikazani su načini financiranja SME sektora, što je i opći cilj ovoga rada. Prikazana je problematika financiranja SME sektora u Hrvatskoj, a istraživačkom metodom dedukcije utvrđena je ponuda kreditnih oblika financiranja za SME sektor. Kako je hrvatski financijski sustav bankocentrično orijentiran (Škrtić, Mikić, 2011), najčešći oblik financiranja koji se koristi su bankarski krediti. Istraživanje koje je proveo HUB – Hrvatska udruga banaka 2008. godine o visini financijske poluge, tj. o udjelu kapitala u ukupnoj pasivi, govori da je poluga stabilna kroz čitav period. Što se tiče mikropoduzeća, udio kratkoročnih obveza u ukupnoj pasivi veći je od vlastitog kapitala (HUB analize, 2010). Mala poduzeća su stoga često prezadužena kratkoročnim kreditima koji su im potrebni za održavanje tekuće likvidnosti. Prema navedenom struktura kapitala malih poduzeća razlikuje se od velikih poduzeća. Da kratkoročne obveze prevladavaju u ukupnoj pasivi malih poduzeća definirali su još 1997. godine u svom istraživanju Cressy i Olofsson (Cressy, Olofsson, 1997). Razlozi zašto SME sektor ima otežan pristup financiranju, kao što je slučaj i u Hrvatskoj, navode razni autori u svojim istraživanjima. Berger i Udell 1995. godine u svojim su istraživanjima došli do podatka da su mala poduzeća zbog nedostatka kolateralu osuđena na kratkoročne kredite manjih vrijednosti, kada plaćaju veću kamatu (Berger, Udell, 1995). Peel i Wilson su 1996. godine u svojem radu utvrdili da problem pristupu financiranja leži u asimetričnim informacijama između novih i malih poduzeća u odnosu na načine financiranja (Peel, Wilson, 1996). Navedene studije su napravljene za zapadne zemlje, ali se navedeni podaci ne razlikuju od Hrvatske.

2. KOMPARACIJA KRITERIJA ZA DEFINIRANJE SEKTORA MALIH I SREDNJIH PODUZEĆA U RH I EU

Zakon o računovodstvu i Zakon o poticanju razvoja malog gospodarstva definiraju kriterije za razvrstavanje na mala i srednja poduzeća u Hrvatskoj. Mali poduzetnici su oni koji ne prelaze dva od sljedećih uvjeta: ukupna aktiva 32.500.000 kuna, prihod 65.000.000 kuna te prosječan broj radnika tijekom poslovne godine 50. Srednji poduzetnici su oni koji prelaze barem dva od tri uvjeta za male poduzetnike, ali ne prelaze dva od sljedećih uvjeta: ukupna aktiva 130.000.000 kuna, prihod 260.000.000 kuna te prosječan broj radnika tijekom poslovne godine 250. Veliki poduzetnici su oni koji prelaze dva uvjeta iz definicije srednjih poduzetnika (Zakon o računovodstvu, 2007).

Zakon o poticanju razvoja malog gospodarstva s obzirom na veličinu razlikuje mikrosubjekte, male subjekte te srednje subjekte. Mikrosubjekti su pravne i fizičke osobe koje prosječno godišnje imaju manje od 10 zaposlenika i ostvaruju ukupni godišnji prihod u protuvrijednosti do 2.000.000 eura, odnosno imaju vrijednost dugotrajne imovine u protuvrijednosti do istog iznosa. Mali subjekti su pravne i fizičke osobe koje prosječno godišnje imaju manje od 50 zaposlenika i ostvaruju ukupni godišnji prihod u protuvrijednosti do 10.000.000 eura (ili imaju zbroj bilance ako su obveznici poreza na dobit), odnosno imaju dugotrajnu imovinu ako su obveznici poreza na dohodak, u protuvrijednosti do istog iznosa. Srednji subjekti su fizičke i pravne osobe koje prosječno godišnje imaju više od 50, ali manje od 250 zaposlenika te ostvaruju ukupni godišnji prihod u protuvrijednosti od 10.000.000 eura do 50.000.000 eura (ili imaju zbroj bilance ako su obveznici poreza na dobit), odnosno imaju dugotrajnu imovinu ako su obveznici poreza na dohodak, u protuvrijednosti od 10.000.000 eura do 43.000.000 eura.

U Zakonu o poticanju razvoja malog gospodarstva izmjenama i dopunama usklađena je kategorizacija veličine poduzetnika s kriterijima koje primjenjuje Europska unija, a time je omogućena kvalitetnija analiza i usporedba sektora malih i srednjih poduzeća u Hrvatskoj i zemljama EU-a, te bolje iskorištavanje mehanizama potpora namijenjenih malim i srednjim poduzećima kroz programe EU-a (Zakon o poticanju razvoja malog gospodarstva). Uobičajeni naziv sektora malog i srednjeg poduzeća je na svjetskoj razini SME sektor – *Small and Medium-Sized Enterprises*. Navedeni naziv naveden je i u Preporuci Komisije od 6. 5. 2003. godine (Preporuka Komisije od 6. 5. 2003. o definiranju mikro, malih i srednjih poduzeća, 2003).

Kriteriji za razvrstavanje subjekata malog i srednjeg gospodarstva dani su u tablici 1. Navedeni kriteriji – broj zaposlenika, godišnji prihod i imovina, brojčano su prikazani te se odnose na EU i Hrvatsku. Iz tablice 1 vidljivo je da se kriteriji klasifikacije između Hrvatske i Europske unije podudaraju.

Tablica 1. Kriteriji razvrstavanja subjekata malog i srednjeg gospodarstva

	Broj zaposlenika	Godišnji prihod (u milijunima eura)	Imovina (u milijunima eura)
	EU / RH	EU / RH	EU / RH
Mikro	0 – 9	2	2
Mali	10 – 49	10	10
Srednji	50 – 249	50	43

Nadalje u tablici 2 dan je prikaz udjela SME sektora u ukupnom gospodarstvu Hrvatske. Na temelju predstavljenih podataka hrvatskim gospodarstvom dominira SME sektor s 99,6 % udjela u ukupnom gospodarstvu 2011. godine, a promatrajući prethodne godine, počevši od 2001. godine, vidljivo je da se postotak povećavao. Iz navedenoga bi se svakako moglo zaključiti da je hrvatsko gospodarstvo mikro gospodarstvo. Također, u SME sektoru zaposleno je 34,4 % osoba (Izvešće o malim i srednjim poduzećima u Hrvatskoj – 2012). Ako se promotri broj malih poduzeća, vidljivo je također da se njihov udio znatno povećao, točnije povećao se za 75,24 % 2010. godine u odnosu na 2001. godinu. Ipak promjena u broju poduzeća 2011. godine u odnosu na 2010. godinu je negativna, pa vidimo pad broja poduzeća od 5,76 %. S druge strane broj srednjih poduzeća od 2001. godine do 2010. godine ne bilježi tako velike promjene kao kod malih poduzeća. Broj srednjih poduzeća se od 2001. godine do 2010. godine povećao za 59,75 % što je također prilično velik broj, uz napomenu da se ovdje radi o značajno manjem broju poduzeća u odnosu na mala poduzeća – 2.203 u odnosu na 54.213.

Tablica 2. Udio SME sektora u gospodarstvu Hrvatske

	2001.		2010.		2011.	
	Broj subjekata	%	Broj subjekata	%	Broj subjekata	%
SME sektor	56 416	99	96 383	99,5	90 831	99,6
Mala poduzeća	54 213		95 004		89 539	
Srednja poduzeća	2 203		1 379		1 292	
Velika poduzeća	571	1	375	0,5	359	0,4
Ukupno	56 987	100	96 758	100	91 190	100

Izvor: HGK, Centar za poduzetništvo, inovacije i tehnološki razvoj, 2012.

Navedene podatke zanimljivo je usporediti sa stanjem SME sektora u Europskoj uniji. Tijekom 2011. i 2012. godine SME sektor u EU-u zadržao je stabilan položaj, gdje SME poduzeća čine 20,7 milijuna poduzeća ili 98 % udjela u ukupnim poduzećim, gdje je 92,2 % poduzeća u ukupnoj strukturi s manje od 10 zaposlenih. Procjenjuje se da je 2012. godine SME sektor zapošljavao više od 67 % osoba u ukupnoj zaposlenosti (EU SMEs in 2012: at the crossroads, Godišnji izvještaj o malim i srednjim poduzećima u EU, 2011/12).

Tablica 3. Udio SME sektora u gospodarstvu u EU-u u 2012. godini

	Mikro	Mala	Srednja	SME ukupno	Velika	Ukupno
Broj poduzeća						
Broj	19 143 521	1 357 533	226 573	20 727 627	43 654	20 771 281
%	92,2	6,50	1,10	99,8	0,2	100
Zapošljavanje						
Broj	38 395 819	26 771 287	22 310 205	87 477 311	42 318 854	129 796 165
%	29,6	20,6	17,2	67,4	32,6	100

Izvor: EU SMEs in 2012: at the crossroads, Godišnji izvještaj o malim i srednjim poduzećima u EU, 2011/12, str. 17

Ako se usporede podaci za EU s Hrvatskom, vidljivo je da se Hrvatska uklapa u podatke EU-a vezano uz broj malih i srednjih poduzeća i udjelom u ukupnoj strukturi. U Hrvatskoj je ukupni udio SME sektora 99,6 % u 2011. godini, a u EU-u 99,8 % 2012. godine. Prema nekim autorima, udio SME sektora u istočnim zemljama manji je u odnosu na zapadne zemlje (Klapper et al., 2002).

3. REZULTATI ISTRAŽIVANJA

U teoriji financiranja, izvore financiranja moguće je odrediti prema roku dospjeća i s obzirom na izvore (Vidučić, 2011). Tako postoje trajni, dugoročni, srednjoročni i kratkoročni izvori financiranja s obzirom na rok, a s obzirom na izvore financiranja postoji unutarnje i vanjsko financiranje. Neki od unutarnjih načina financiranja su uplate vlasnika, amortizacija, akumulirana dobit, naplata glavnice dugoročnih plasmana. S druge strane, vanjski načini financiranja su krediti, izdavanje obveznica, faktoring, lizing i financijska sredstva odobrena na temelju raznih projekata, bilo raznih ministarstva u Hrvatskoj ili projekata EU-a.

Najzastupljeniji oblik financiranja SME sektora su bankarski krediti, jer su neki oblici financiranja, kao što su izdavanje obveznica, dionica zakonski nedostupni. Osnovne izvore financijske podrške razvoja malih i srednjih poduzeća u Hrvatskoj čine: bankarski sektor, kreditne unije, fondovi rizičnog kapitala, neformalni oblici financiranja (poslovni anđeli) i Vladini programi poticaja i subvencioniranih kreditnih linija (Izješće o malim i srednjim poduzećima u Hrvatskoj – 2012). Prema CEPORU mala i srednja poduzeća su značajnije usmjerena na tradicionalne izvore financiranja (bankarske kredite). Slabija usmjerenost na netradicionalne izvore financiranja (fondovi rizičnog kapitala i poslovni anđeli) povezana je i s ograničenosti ponude takvih izvora na hrvatskom financijskom tržištu.

Za neke oblike financiranja mali poduzetnici ne posjeduju dovoljno znanja, niti su upućeni u mogućnost financiranja. Prema rezultatima istraživanja GEM Hrvatska 2002. – 2011. utvrđeno je da je pristup financijskim sredstvima vrlo ograničen, a slab interes može se pripisati i slabom ponudom samih fondova rizičnog kapitala i poslovnih anđela (Izješće o malim i srednjim poduzećima u Hrvatskoj – 2012). Mala i srednja poduzeća koja se nalaze u Hrvatskoj obično koriste unutarnje izvore financiranja (kroz uplate od strane vlasnika kapitala) (Škrtić, Mikić, 2011). Bankarski krediti su najzastupljeniji vanjski izvor financiranja (Škrtić, Mikić, 2011), no zastupljeni su također i neki drugi vanjski oblici financiranja, kao što su lizing ili faktoring. Da se Hrvatska ne razlikuje u načinu financiranja od Eurozone pokazuje i istraživanje Europske središnje banke, u kome je vidljivo da su izvori financiranja SME sektora unutarnji izvori, bankarski krediti, kreditne linije, lizing i faktoring (Europska središnja banka, 2012.-2013.)

Osim institucija na Europskoj razini financiranjem SME sektora bave se razni autori u svojim empirijskim istraživanjima. U svojem članku Helmut Kraemer-Eis i Frank Lang (2012) navode problem teške dostupnosti financijskim sredstvima malih poduzeća koji se podudara i s ostalim istraživanjima autora navedenima u ovome članku te se osvrće na ulogu lizinga u financiranju SME sektora (Kraemer-Eis, Lang, 2012). Prema navedenim autorima, lizing predstavlja važan vanjski izvor financiranja. Prema istraživanju Oxford Economics a koje je obuhvatilo zemlje članice EU-a iz 2010. lizing je bio najpopularniji oblik

financiranja za 40 % anketiranih SME poduzeća. Prema istom istraživanju drugi najveći izvor financiranja bio je bankarski kredit.

Navedeni podaci korespondiraju i sa situacijom u Hrvatskoj. Lizing je najatraktivniji financijski instrument u Hrvatskoj dostupan malim i srednjim poduzećima kada govorimo o financiranju prijevoznih sredstava te se osim prijevoznih sredstava odobrava za strojeve, plovila i sl., dok najveći dio odobrenih lizinga opada na osobne automobile. Kod lizinga su početni troškovi i mjesečna plaćanja niski. On omogućuje srednjoročno i dugoročno financiranje. Faktoring je posao kratkoročnog financiranja izvoznog ili uvoznog posla preko faktora kao posebne organizacije (Vidučić, 2011). U pravilu se otkupljuju kratkoročna potraživanja s rokom dospijeaća do 180 dana. Najveća je prednost faktoringa poboljšanje likvidnosti jer se na taj način brzo dolazi do novca. Dolazi do uravnoteženja odnosa između kratkoročnih potraživanja i kratkoročnih obveza te povećanja kreditne sposobnosti i boniteta. Rizik je smanjen te postoji mogućnost ekspanzije poslovanja, povećanja prodaje i veće konkurentnosti. Neki autori navode da u Hrvatskoj faktoring postaje sve prihvatljiviji i učestaliji način financiranja (Pešić, 2011). Tablica 4 prikazuje ponude bankovnih kredita za SME sektor. U ovome radu analizom ponude hrvatskog bankarskog sektora dobivena je ponuda kredita najvećih banaka u Hrvatskoj.

Tablica 4. Uvjeti financiranja malih i srednjih poduzeća prema ponudi kredita najvećih banaka u Hrvatskoj

Ime banke	Program	Iznos	Godišnja kamatna stopa (%)	Trajanje	Namjena kredita
Zagrebačka banka	Kratkoročni kredit za poslovno financiranje namijenjen poduzetnicima	najmanje 5.000 eura do 250.000 eura u kunskoj protuvrijednosti	Promjenjiva sukladno odluci banke	do 12 mjeseci	- financiranje sezonskih poslova - financiranje ugovorenih poslova za isporuku robe i/ili usluga - financiranje ulaganja u poljoprivredu
	Program početnik dugoročni kredit poduzetnicima u odabranim profesijama	ovisno o kreditnoj sposobnosti korisnika kredita	Promjenjiva sukladno odluci banke	do 25 godina	- kupnja zemljišta i uređenje infrastrukture - nabava opreme ili pojedinih dijelova opreme - nabava prijevoznih sredstava, osobnih vozila, informatičke i telekomunikacijske opreme

Privredna banka Zagreb	Kreditni za poticanje razvitka malog i srednjeg privatnog poduzetništva	do 75 % vrijednosti investicije, najviši iznos kredita može biti 8,000.000 kn po projektu	godišnja fiksna, 2 %, 4 %, 4 %, 6 % (ovisno o kategoriji klijenta)	do 10 godina uključujući početak do 2 godine	za ulaganja u osnovna sredstva (kupnja građevinskog zemljišta, pogonskih zgrada i poslovnog prostora, troškovi gradnje, kupnja strojeva, opreme, vozila, osnovnog stada i dugogodišnji nasadi)
Hypo Alpe Adria	Kreditni za financiranje investicijskih projekata, trajnih obrtnih sredstava, proizvodnje, opreme i investicijskih radova u zemlji i inozemstvu	do 70 % ukupne vrijednosti investicije	ovisno o anuitetima/ratama	do 10 godina, a iznimno i 15 godina	- za izgradnju poslovnog objekta - za moderniziranje poslovanje - za financiranje izvođenja investicijskih radova na duži rok
Erste Steiermarkische Bank	Investicijski krediti	ovisi o visini investicije i vlastitog učešća	-	do 10 godina	- namijenjeni su za srednjoročno i dugoročno financiranje investicijskih projekata/programa u cilju kreiranja, modernizacije

Izvor: mrežne stranice banaka – Zagrebačka banka d. d., Privredna banka d. d., Erste Steiermarkische Bank d. d. i Hypo Alpe Adria Bank d.d., 10. 7. 2013.

Iz tablice 4 vidljivo je da su u ponudi za SME sektor krediti koji su namijenjeni poduzetnicima početnicima, ali i investicijski krediti. Prema ovome istraživanju krediti za SME sektor namijenjeni su investicijama, modernizaciji poslovanja, ulaganju u osnovna sredstva te financiranju ugovorenih poslova.

4. POSEBNI INSTRUMENTI POTPORE NAMIJENJENI SME SEKTORU

Osim klasičnih vanjskih i unutarnjih oblika financiranja postoji i mogućnost financiranja preko projekata uz potpore. Europska komisija (Glavna uprava za regionalnu politiku) je u suradnji sa skupinom Europske investicijske banke i ostalim financijskim institucijama unutar programskog razdoblja 2007. – 2013. godine razvila četiri zajedničke inicijative kako bi kohezijska politika bila učinkovitija i održivija. Svrha dviju inicijativa promicanje je instrumenata financijskog inženjeringa (JEREMIE i JESSICA), a ostale dvije (JASPERS i JASMINE) služe kao instrumenti tehničke pomoći. JEREMIE je inicijativa Europske komisije koju je razvila zajedno s Europskim investicijskim fondom. To je inicijativa koja se razvila unutar programskog razdoblja 2007. - 2013. godine zajedno s još četiri. Potiče uporabu instrumenata financijskog inženjeringa kako bi se malim i srednjim poduzetnicima

olakšao pristup financiranju intervencijama strukturnih fondova. Države koje su članice EU-a mogu koristiti dio sredstava iz europskih strukturnih fondova koji je njima dodijeljen za ulaganje u obnovljive instrumente, poput fondova poduzetničkog kapitala te jamstvenih i kreditnih fondova (<http://ec.europa.eu>). Ta sredstva iz europskih strukturnih fondova namijenjena su modernizaciji tehnologije proizvodnih struktura kako bi se postigla gospodarstva s niskim emisijama ugljika, zaštiti i stvaranju održivih radnih mjesta pomoću ulaganja u proizvodnju, stvaranju i širenju postojećih poduzeća. Namijenjena su i pristupu poduzeća ulagačkom kapitalu (da bi modernizirali svoje djelatnosti, razvili nove proizvode, proširili i osigurali pristup tržištu) te inovacijama, prijenosu tehnologija, poslovno usmjerenom istraživanju i razvoju te poduzetništvu.

Prednosti inicijative JEREMIE su (<http://ec.europa.eu>):

- održivost - instrumenti financijskog inženjeringa temelje se na pružanju povratne pomoći za ulaganja iz strukturnih fondova čime se ostvaruju prinosi i isplaćuju ulagači; time se nudi održivija alternativa pomoći koja se obično pruža u obliku nepovratnih sredstava
- financijska poluga – kombinacijom strukturnih fondova i dodatnih izvora ulaganja povećat će se sredstva te će se većem broju poduzeća pružiti potpora
- fleksibilnost – inicijativom JEREMIE nudi se fleksibilnost strukture i uporabe sredstava koja se mogu dodijeliti za ulaganja u obliku vlasničkog kapitala, zajmova ili jamstva koja se mogu prilagoditi specifičnim potrebama određenih zemalja i regija
- stručno znanje – inicijativom JEREMIE omogućuje se tijelima koja upravljaju strukturnim fondovima da iskoriste stručno znanje bankarskog i privatnog sektora i time povećaju učinkovitost svojih ulaganja u poduzeća
- partnerstva – partnerstvo Komisije, Europskog investicijskog fonda i Europske investicijske banke u okviru inicijative JEREMIE može biti i snažan katalizator za suradnju među zemljama, regijama, Europskog investicijskog fonda, Europske investicijske banke, ostalim bankama i ulagačima kako bi poduzeća, u prvom redu mali i srednji poduzetnici, dobila pristup financiranju.

Doprinosi iz Europskog fonda za regionalni razvoj (EFRR) dodjeljuju se fondovima poduzetničkog kapitala za ulaganja u poduzeća te jamstvenim i kreditnim fondovima. Ta ulaganja mogu biti zajmovi, jamstva ili vlasnički kapital. Prinosi od ulaganja opet se ulažu u poduzeća. Skup sredstava može se nekoliko puta koristiti na taj način – povećava se kapital, javna sredstva se recikliraju te se povećava njihov učinak i održivost. Mjere poticaja navedene u ovome dijelu rada još nisu bile otvorene za Hrvatsku pa se stoga stupanj uporabe još ne može ocijeniti. Ulaskom Hrvatske u Europsku uniju otvorit će se mogućnost sudjelovanja u fondovima, no potrebno je određeno vrijeme zbog edukacije poduzetnika i pripreme državnih institucija za provođenje takvih programa. Dosadašnje mjere poticaja koje koristi SME sektor u Hrvatskoj su programi poticanja malog i srednjeg poduzetništva koje provodi Ministarstvo poduzetništva i obrta.

5. ZAKLJUČAK

Uspoređivanje raznih načina klasifikacije SME sektora u Hrvatskoj, ali i ostalim zemljama dovodi do zaključka su kriteriji za klasifikaciju uglavnom slični. Osnovni kriteriji su broj zaposlenih, veličina prihoda ili prometa, te veličina imovine koju poduzeće posjeduje. Nakon uvodnog dijela rada naglasak je stavljen na specifične i tipične načine financiranja SME sektora kao i udio SME sektora u gospodarstvima različitih zemalja. U Hrvatskoj prednjače mikropoduzeća koja imaju manje od 10 zaposlenih te je udio SME sektora veći od 90 %, jednako kao i kod zemalja Europske unije. U privredama tih zemalja je SME sektor također nositelj gospodarskih aktivnosti. Što se tiče načina i specifičnosti financiranja, i u Hrvatskoj i u drugim zemljama (EU), tipični načini financiranja su kreditiranje iz uglavnom kratkoročnih kredita. Prema izvješću o malim i srednjim poduzećima u Hrvatskoj (Izvešće o malim i srednjim poduzećima u Hrvatskoj – 2012), najčešći oblik zaduživanja SME sektora su bankarski krediti, a navodi se i problematika loše zastupljenosti nekih alternativnih načina financiranja kao što su rizični fondovi i poslovni anđeli. U Hrvatskoj postoji jedno udruženje poslovnih anđela, CRANE, a u Europskoj uniji postoje 392 udruge poslovnih anđela, a njihova aktivnost je puno jača i intenzivnija ako se uspoređi s Hrvatskom. Prema podacima Europskog investicijskog fonda, Izvešća o financijskom stanju SME sektora za 2012., u Europskoj uniji poslovni anđeli godišnje ulože oko 4 milijarde eura (*EU SMEs in 2012: at the crossroads*, 2012). Prema navedenom, financijska aktivnost SME sektora puno je intenzivnija u Europskoj uniji u odnosu na Hrvatsku. U radu je također izvršena analiza dostupnih bankarskih kredita na tržištu Republike Hrvatske. Na temelju analize je vidljivo da je dio kredita namijenjen održavanju tekućeg poslovanja, a drugi dio za održavanje poslovanja i ulaganje u nove pogone, kupnju prijevoznih sredstava, kupnju strojeva za rad.

Osim klasičnih načina financiranja, u radu su obuhvaćeni i specifični načini financiranja raznim potporama i odobravanjem sredstava kroz fondove. Kao specifični načini financiranja spomenute su mjere koje provodi Europska unija – JEREMIE i JESSICA. Financijska sredstva su dio europskih strukturnih fondova, a namijenjena su modernizaciji tehnologije proizvodnih struktura, kako bi se postigla gospodarstva s niskim emisijama ugljika, zaštititi i stvaranju održivih radnih mjesta pomoću ulaganja u proizvodnju, stvaranju i širenju postojećih poduzeća, dakle nastoji se uspostaviti ekološka i društvena održivost. Uslijed velikih problema likvidnosti SME sektora u Hrvatskoj poduzeća će se morati okrenuti na ove subvencionirane načine financiranja. Tu se vidi potreba dodatne edukacije poduzetnika za prijavu projekata i sastavljanje projektne dokumentacije, ali i provođenje projekata na temelju kojih će tražiti financijska sredstva iz navedenih fondova.

Može se ukazati na potrebu za provedbom daljnjeg istraživanja radi bolje obrade problematike izložene u ovom radu, kako bi se istražilo koji su najveći problemi povezani s likvidnošću poduzetnika u SME sektoru te s kojim su poteškoćama suočeni poduzetnici u SME sektoru kroz vremenski period od 2008. godine pa do nekog tekućeg razdoblja u kojem će se provoditi istraživanje.

LITERATURA

Deželjin J. et al. (2002) *Poduzetnički menadžment – Izazov, rizik, zadovoljstvo*, Zagreb: 2. izd., M.E.P. Consult

Škrtić, M. (2008) *Osnove poduzetništva i menadžmenta*, Karlovac: 2. izd., Veleučilište u Karlovcu

Škrtić, M., Mikić, M. (2011) *Poduzetništvo*, Zagreb: Sinergija

- Vidučić, Lj. (2011) *Financijski menadžment*, Zagreb: VII. izdanje, RRIF Plus
- Berger, A., Udell, G. (1995) *Relationship Lending and Lines of Credit in Small Firm Finance*, *Journal of Business*, str. 351-381
- Cressy, R, Olfsson, C. (1997) *European SME financing: An Overview*, *Small Business Economics* 9, str. 87 - 96.
- EU SMEs in 2012: at the crossroads, Godišnji izvještaj o malih i srednjim poduzećima u EU, 2011/12., Europska komisija, Ecorys, Rotterdam, 2012.
- HUB analize, Hrvatska udruga banaka, broj 22., Zagreb, 2010.
- Izvešće o malim i srednjim poduzećima u Hrvatskoj – 2012., CEPOR – Centar za politiku razvoja malih i srednjih poduzeća i poduzetništva, ISSN 1848-3526, Zagreb, 2012.
- Klapper, L. F, Sarria-Allende, V., Sulla, V. (2002) *Small-and Medium-size Enterprise financing in Eastern Europe*, The World Bank, Development Research Group
- Kraemer-Eis, H., Lang, F. (2012) *The importance of leasing for SME sector*, European Investment Fund, Research and Market Analysis, Working Paper 2012/15 EIR, 2012
- Peel, M.J., Wilson, N. (1996) *Working Capital and financial Management Practices in the Small Firms Sector*, *International Small Business Journal*, Vol. 14(2), July-March, str. 52-68.
- Preporuka Komisije od 6. 5. 2003. o definiranju mikro, malih i srednjih poduzeća, Službeni glasnik Europske unije, br. L 124/36
- Pešić, M. (2011) *Financiranje malog i srednjeg poduzetništva u Hrvatskoj*, Osijek: Ekonomski vjesnik, br. 2
http://ec.europa.eu/regional_policy/thefunds/instruments/jeremie_hr.cfm (15. 7. 2013.)
- Zakon o računovodstvu, Razvrstavanje poduzetnika (Članak 3.), Klasa: 401-01/07-01/01, Zagreb, 5. 10. 2007.
- Zakon o poticanju razvoja malog gospodarstva, NN 29/02, NN 56/13

SPECIFIC FEATURES OF SME FINANCING IN CROATIA COMPARED TO THE EUROPEAN COUNTRIES³

ABSTRACT

This paper analyzes the classification of the SME sector in Croatia compared to other EU countries. The main goal of this research was to define the SME classification in Croatia compared to other EU countries. The usual classification criteria are the number of employees, annual revenue and assets. On the basis of criteria analysis, similarities and differences in defining SMEs have been determined. Based on literature review, mainly research analyses conducted by public authorities in specific countries in charge of the SME sector, the SME share in the whole Croatian economy has been determined. The EU share of SME is more than 90%, and Croatia with the share of almost 98% definitely follows the trend. According to the main goal of this paper, the hypothesis has been put forward stating that typical financing types of the SME sector in Croatia do not significantly differ from the EU's ones. The hypothesis has been confirmed with scientific descriptive methods of induction and deduction on the basis of secondary data. The last part of the paper deals with the research result and outlines specific financing types. Along with typical financing types such as bank loans and other types of loans, some special financial aid programs financed by the EU have also been mentioned.

Key words: SME sector, financing, bank loans, grants

¹ Univ. spec. philol., Lecturer, Polytechnic of Međimurje in Čakovec, B. J. Jelačića 22a, Čakovec, Croatia.
E-mail: ibujan@mev.hr

² Bacc. oec., Student.

³ Received: 29. 12. 2013.; accepted: 5. 5. 2014.

